ئاشتیمان پێ باشترە لە شەر.. رێزا شوان

هیچ نەتەوەیەک بە قەی نەتەوەی کورد، رقی لە توندوتیژی و لە شەڕ نییە، هیچ کاتێکیش شەڕانگێز و شەڕخواز نەبووینە. هەردەم ئازادیخواز و ئاشتیخواز بووینە. ئەو شەڕانەش کە کردوومانە، شەڕی بەرگری بوونە لە مانەوەمان و لە پاراستنی کوردستانی نیشتمانی پیرۆزمان. بەرگریکردنیش لە مافەکانمان، مافێکی رەوامانە.

داگیرکەرانی کوردستان ئێستاشی لەگەڵدا بێت، مۆدێرترین و کوشندەترین چەکی قەدەغەکراوی نێودەوڵەتیان، لە ژینۆسایدکردنی کورد و لە وێرانکردنی کوردستان تاقیکردوونەتەوە و بەکاریان هێناون، تا ئەمڕۆش بە گەلەکۆمەیی هەوڵی سڕینەوەی ناسنامەی نەتەوەیی کورد دەدەن. بەڵام ئێمەی کورد، گەلێکی خۆڕاگر و کۆڵنەدەر و پشوودرێژین، هەموو پیلانە قێزەوەنەکانی داگیرکەرانمان لە گۆڕ ناون. درێژە بە خەباتمان دەدەین، تا مافە نەتەوەییەکانمان بەدەستدەهێنین. ئەمەش مافێکی رەوای دانپێنراوی هەر گەلێکی ماف زەوتکراو و نیشتمان داگیرکراوە.

دەوترێت: سەد ساڵی گفتوگۆ.. باشترە لە رۆژێکی شەڕ. چونکە شەر کردەوەیەکی دڕندانەیە، کوشتن و بڕین و خوێنڕشتنە، کاولکردنی ئاوەدانی و شارستانییە. شەڕ پێشێلکردنی بەها بنەڕەتییە مرۆییەکانە، وەک پیرۆزی ژیان و رێزگرتن لە مافەکانی مرۆڤ. شەڕ تەڕ وشک دەسووتێنێت، دەست لە کوشتنی منداڵان و ژنان و پیرانی بێتاوانیش ناپارێزێت. بەزەیی و سۆز و میهرەبانی ویژدان و رەوشت و مافەکانی مرۆڤ لە شەردا بوونیان. شەر وێرانکاری و کاولکردن و هەڵتەکاندنی ژێرخانی ئابوورییە. شەر دژی ژیان و خۆشگوزەرانییە. شەر ئاشتی و سەقامگیری و ئاسوودەیی و ئارامی و دڵنیایی دەخاتە مەترسییەوە. ئازارێکی قووڵی بێئەندازە، بە دەروونی خەڵکی دەگەیەنێت و تووشی ترس و تۆقین و دڵەڕاوکێیان دەکات. شەڕ هۆی بێکاری و گرانی و برسێتی و نەخۆشی و دەربەدەری و کۆچکردنە.

جۆن ئابێت دەڵێت:”شەڕ زانستی کاولکردنە”. کوردیش دەڵێت:”شەڕ شەڕی بە دودا دێت”. ئەوەی شەڕ تۆو بکات.. پەشیمانی دروێنە دەکات. قوربانی و سووتەمەنیی و زەرەرمەندی یەکەمیش لە شەڕەکاندا، هەر چینی هەژارانن.

(محەمەد ماغوت) دەڵێت:"کاتێک کە نیشتمان تووشی شەڕ دەبێت، بانگی هەژارەکان دەکەن بۆ بەرگریکردن لێی.. کاتێکیش کە شەڕ تەواو دەبێت، بانگی دەوڵەمەندەکان دەکەن بۆ ئەوەی لە دا بەشکردنی دەستکەوتەکانیدا، بەشیان هەبێت".
شەر هەرگیز راست نییە. کێشە و گرژی و ناکۆکییەکان، بە توندوتیژی و بە هەڕەشە و شەڕ چارەسەر ناکرێن. شەڕ کێشەکان و ناکۆکییەکان فراونتر و قووڵتر دەکاتەوە. زیاتریش تەشنە دەکات. وڵاتانی شەڕکەر، بودجەیەکی زەبەلاح بۆ ئامادەکاری سەربازی و بۆ کڕین و دروستکردنی چەکی مۆدێرن تەرخان دەکەن. لەوانەی□ ب□تە هۆێ هەڵاوسان و داڕووخانی ژێرخانی ئابوورییان. ئەگەر بێتوو ئەو پارە زۆرەی کە لە شەڕدا بە فیڕۆی دەدەن، لە خۆشگوزەرانی و ئاوەدانیی وڵاتەکانیان خەرجی بکەن، یەک هەژار و بێکار نامێنێت وڵاتەکانیشیان دەکەن بە بەهشت. ئاشتی و ئاسوودەییش بەرقەرار دەبێت.
بۆیە دانوستانی ئاشتی و گفتۆگۆ و رێگای دیپلۆماسیەت، تەنیا رێگایە بۆ رێگری لە شەڕ و بۆ چارەسەرکردنی کێشەکان و گرژی و ململانێیەکان. بێگومان بەبێ ئاشتی، ئاسایش و سەقامگیری و ئارامی و خۆشگوزارانی بوونیان نییە.
جیهانێک بەبێ شەڕ، جیهانێکە کە لە رێگای ئاشتی و خۆشەویستی و رێزگرتن و یەکتری قبووڵکردن و زمانی گوڵەوە، کێشە و ناکۆکییەکان چارەسەر دەکات.

ئاشتی نهێنیی سەقامگیری و ئاسوودەیی گەلانە. بناغەی ژیان و پێشکەوتنە. ئاشتی دەروازە و کۆڵەکەیەکی بنەڕەتییە بۆ ژیانێکی باشتر بۆ هەموو گەلان.
ئاشتیش لە کۆنگرە جیهانییەکاندا، لەدایک نا بێت، بەڵکو لە دڵی و لە بیری خەڵکی لەدایک دەبێت. ئاشتی راسەقینەش تەنیا نەبوونی شەڕ و گرژییەکان نییە. بەڵکو بوونی ژینگەیەکی ئازادیی و دادپەروەری و ئاسوودەیی و دڵنیایی کارایە، کە کۆمەڵگەی دینامیکی و خۆڕاگر و خۆشگوزەران دروست دەکات. کە تێیدا هێوا و خەونەکانی مرۆڤ زۆرتر د□ب□ن. ئاوەدانی و پێشکەوتن و داهێنان بەرقەرا دەبن.
بەداخەوە کە دەوڵەتانی جیهان، وانە و پەندیان لە دووشەڕی جیهانیی کاولکەر و لە چەندین شەڕی ناوچەیی و ناخۆیی وەرنەگرتوون. لە دوای جەنگی جیهانیی دووەمەوە، خۆیان بۆ جەنگی جیهانیی سێیەم ئامادەدەکەن.
کە لە شارەزایەکی شەڕیان پرسی، رات چییە لە بارەی شەڕی جیهانیی

سێیەمەوە، ئەگەر هەڵبگیرسێت. لە وەڵامدا وتی:"من هیچ لە بارەی شەڕی جیهانی سێیەمەوە نازانم، بەڵام ئەوە دەزانم، ئەگەر شەڕی جیهانی سێیەم هەڵبگیرسێت، مەگەر شەڕی جیهانی چوارەم بە شەڕە بەرد بکرێت". مەبەستی ئەوەیە ئەگەر شەڕی جیهانی سێیەم، بکرێت، شەڕی ئەتۆمی و تیشکی لێزەری و میکرۆبی و کوشندەترین و کاولکەرترین چەک دەبێت. ئەو ئاوەدانی و پێشکەوتنانەی سەدەها ساڵە بنیاتنراون، دەتوانن لە چەند مانگێکدا، بە تەواوی کاولی بکەن و هیچ بەدەست بێن.

بەجگە لە شەڕی ئیسرائیل و ڕێکخراوی حەماس، لە ئێستا دوو شەڕی وێرانکاری نێودەوڵەتی درێژەیان هەیە. شەڕی ڕووسیا و ئۆکرانیا و شەڕی ئیسرائیل و ئێران. ئەگەر سەرکردەکانی ئەم وڵاتانە، ژیر بوونایە و دەرئەنجامەکانی شەڕیان لەبەرچاو بگرتایە، دەیانتوانی لەڕێی دانوستان و لەسەر مێزی گفتوگۆ و دیپلۆماسییەتەوە، کێشە و گرژییەکانی نێوانیان، بە ئاشتی چارەسەر دەکرد و پەنایان بە شەڕە و بە کوشتن و وێرانکردن نەدەبرد. گەلەکانیان تووشی کارەساتەکانی شەڕ نەدەکردن.

شەڕ سوعبەتکردن یاریکردنی خۆشی نییە، شەڕەکان بە تەقەیەک دەست پێدەکات، بەڵام بە هەزاران تەقە ناکوژێنەوە. شەڕ و چارەسەری سەربازی. چارەسەرێکی سەرکەوتوو نابێت. کێشەکان زیاتر قووڵ دەکەنەوە، لە دوای ئەوەی کە سەرکردە کەڵەڕەق و ملهوڕەکان، بە هەزارا ڕۆحی بێتاوانی هاوڵاتییەکانیان دەکەنە قوربانیی لەخۆبایی و شەڕخوازییان و وڵاتەکانیشیان کاول دەکرێن و پەنجا ساڵیش دەچنە دواوە. ئەوسا بە شەرمەزارییەوە، ناچار دەبن، کە لەسەر مێزی گفتوگۆ دانوستان بە چارەسەرکردنی کێشەکانیان بکەن. بەڵام لە دوای چی؟ وەکو عەرەب دەڵێت: "بعد خراب البصرة: دوای کاولبوونی بەسرە". تا ڕۆژێک زوتر شەڕ رابگرن و کۆتایی پێبهێنن، زیانەکان کەمتر دەبن و لە بەرژەوەندیی هەردوو لای شەڕکەرانە.

ڕژێمی ئێرانی هەندە لە خۆیان بایی ببوون، کە هێشتا بۆمبی ئەتۆمیان دروست نەکردووە. نمایشی بازوویان دەکرد و ڕۆکێت و درۆنیان نمایش دەکرد و هەڕەشەیان لە ئیسرائیل دەکرد، دەیان وت: ئیسرائیل لەسەر نەخشەی جیهان دەسڕینەوە.

چیرۆکی سەرکردەکانی ئێران، وەکو چیرۆکی ئەو ڕێوییە لەخۆباییە و فشەکەرەیە، کە هەڕەشەی لە ئاژەڵەکان دەکرد و دیوت:"من کە تووڕە بم شێرێک دەخۆم". کە ئاوڕی دایەوە و شێرێکی بینی.. دەستی بەلەرزین و وتی:"من جار و بار گووش دەخۆم".

بەگومان گەلی کوردمان، ئەم شەڕەی نێوان ئیسرائیل و ئێرانی پێخۆش نییە و لایەنگری هیچ لایەکیان نییە. چونکە گەر زیاتر درێژە بکێشێت و فراوانتر بێت و زیاتر تەشەنە بکات، پریشکی ئاگری شەڕ باشووری کوردستانیش دەگرێتەوە.
ئەمەش نەخوازراوە و لە بەرژەوەندیی گەلی کوردمان نییە.
ئەوەی ئەمە حەزی پێدەکەین، روخانی رژێمی ئێرانە، کە سەرسەختانە دوژمنایەتی کوردیان کردووە و دەکەن و هیچ مافێک بە گەلی کوردمان رەوا نابینن. مانگ نییە، کە چەند لاوێکی کورد لە سێدارە نەدەن، بە توومەتی هەڵبەستراوی بێبنەمای دوور لە راستییەوە. تەنها لەبەر ئەوەی کە کوردن و ئازادیخواز و ئاشتیخوازن. رژێمی ئێرانی دژی ئازادی و ئاشتی و دادپەروەری و مافەکانی گەلی کوردمانە. بۆیە هیواخوازین کە ئەم جەنگە سەریان بخوات. گەلانی ئێران، لە دەندەیی و ستەم و زۆرداریی ئەم ئاخووندانەی کەماری سەدارەی ئیسلامی رزگاریان بێت.
ئەمریکا و ئیسرائیل، لە نیازی ئێران لە دروستکردنی بۆمبی ئەتۆمی تێگەیشتوون کە هەڕەشەیە بۆ سەر بەرقەراربوونی ئاشتی و سەقامگیریی رۆژهەڵاتی ناوەڕاست، بەڵکو بۆ سەر جیهانیش. بۆیە سوورن لەسەر ئەوەی، دەبێت ئێران دەست لە دروستکردنی بۆمبی ئەتۆمی هەڵبگرێت. ئەگینا باجەکی قورسی ملهوڕییان دەدەن.
ئەمەش لە کاتێک دایە کە زیاتر لە سەدا شەستی خەڵکی ئێران لەژێر هێڵی هەژاری و بێکاری و برسێتیدا دەژین. پشکی شێری بودجەی ئێران، بۆ دروستکردنی رۆکێتی بالیستی و بەرهەمهێنانی بۆمبی ئەتۆمی بەکاردەهێنن، بە نهێنی لەژێر زەویدا، دوور لە چاودێریی چاودێرانی نێودەوڵەتیی وزەی ئەتۆمی، لە دروستکردنی بۆمبی ئەتۆمی زۆر نزیک بوونەتەوە. لەوانەیە لە داهاتوویەکی کورتدا، ئەم کێشەیە
بە دانوستان و بە گفتوگۆ یان بە شەر یەکلایی بکرێتەوە و بە لایەکدا بکەوێت.
ترەمپ مۆڵەتی دوو هەفتەی بە ئێران داوە، کە خۆی یەکلایی بکاتەوە، یان دەست لە هەڵگرتنی پیتاندنی یۆرانیۆم و دروستکردنی بۆمبی ئەتۆمی هەڵبگرێت، یان ڕووبەڕووی هێرشێکی سەربازی ببێتەوە. ئەگەر یەکەمیان قبووڵ نەکات. من پێموایە لەبەر هەندێک هۆکار ئەمریکا راستەوخۆ شەڕی ئێران نەکات. بەڵام سزایەکی زیاتر بخاتە سەر ئێران و هاوکارییەکی زیاتری ئیسرائیل بکات. لەو باوەڕەشدام ئەم شەڕە زۆر درێژە ناکێشت و بەم زووانە رایدەگرن.